

มันพร้าวเขาขาว : กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้การทำมันพร้าวในครัวเรือน

กรณีศึกษา ครอบครัวเยวภา คำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว

หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

KHAO KHAO COCONUT: THE PROCESS OF INHERITING KNOWLEDGE ON MAKING COCONUT IN THE HOUSEHOLD. A CASE STUDY OF THE YAOWAPHA KHAMHAENG FAMILY, BAN KHAO KHAO COMMUNITY, VILLAGE NO. 1, KHAO KHAO SUBDISTRICT, THUNG SONG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พัชระพร พริกเล็ก¹, ศศิธร จำปาทอง¹, จิตติมา ดำรงวัฒนะ^{1*}, สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร¹, อุดมศักดิ์ เดโชชัย¹,
พิชณุ โหระกุล², นฤฤทธิ์ จันทรชาว²

Patcharaporn Priklek¹, Sasithon Champatong¹, Jittima Damrongwattana^{1*}, Suthira Chairaksa Ngoentaworn¹, Udomsak Dechachai¹,
Pissanu Horakul², Naruritt Jankaw²

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการสืบทอดการทำมันพร้าวในครัวเรือน และกระบวนการสืบทอดองค์ความรู้การทำมันพร้าวในครัวเรือน กรณีศึกษาครอบครัวเยวภา คำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาในการสืบทอดการทำมันพร้าวในครัวเรือน ปัญหาการปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดสู่คนรุ่นใหม่ เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่สนใจเรียนรู้และสืบทอดอาชีพนี้ เพราะมองว่าเป็นงานหนัก รายได้ไม่แน่นอน และมีความเสี่ยงในการลงทุนสูง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำการผลิต เผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการขาดแรงงานที่มีทักษะในการผลิต ทำให้กระบวนการผลิตใช้เวลานานและไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการจำหน่าย แม้ว่ามันพร้าวจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในตลาด แต่ยังคงประสบปัญหาด้านการจำหน่าย ช่องทางการตลาดที่จำกัดทำให้ผู้ผลิตสามารถจำหน่ายสินค้าได้เพียงในระดับท้องถิ่น ปัญหาการถ่ายทอดวิธีการทำมันพร้าวคงใช้วิธีดั้งเดิมเป็นหลัก โดยอาศัยการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชนผ่านการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้คนรุ่นใหม่ที่ไม่มีพื้นฐานอาจรู้สึกลำบากและไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้การทำมันพร้าวในครัวเรือน กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้ เริ่มจากการเรียนรู้ภายในครอบครัว โดยเด็กและเยาวชนมักได้สัมผัสกับการทำมันพร้าวตั้งแต่ยังเล็ก ผ่านการช่วยงานพื้นฐาน กระบวนการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพชุมชนในการทำมันพร้าวต้องอาศัยการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการเรียนรู้ผ่านผู้ที่มีประสบการณ์และการฝึกอบรมภายในชุมชน

คำสำคัญ: มันพร้าวเขาขาว, การสืบทอด, ชุมชนบ้านเขาขาว

Abstract

This study aims to investigate the challenges in inheriting and passing on the knowledge of coconut cassava cultivation within households, using the Yaowapha Khamhaeng family in Ban Khao Khao, Village No. 1, Khao Khao Subdistrict, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province, as a case study. Using qualitative research methods, the findings revealed several problems in inheriting and passing on coconut cassava cultivation. These include difficulties in adapting to and learning from younger generations due to perceived hard work, uncertain income, and high investment risk. Obstacles in production include a shortage of skilled labor, resulting in lengthy production processes and inefficiency in increasing production volume. Despite coconut cassava's market potential, limited marketing channels restrict sales to the local level. The traditional method of coconut cassava cultivation, primarily learned through family and community training, is difficult for younger generations without prior experience. The process of knowledge transfer within households begins with learning within the family, where children and youth typically engage in basic tasks from a young age. The study also examines the process of community empowerment through learning. Growing cassava requires a systematic learning process, beginning with learning from experienced individuals and through training within the community.

Keywords: Khao Khao Cassava, Heritage, Khao Khao Community

บทนำ

น้ำมันพร้าว เป็นที่กล่าวขานมาหลายชั่วอายุคนแล้วว่า สามารถนำมาใช้เป็นอาหารบำรุง และยารักษาทั่วทั้งโลกใบนี้ และการใช้เพื่อบำบัดโรคได้ถูกกล่าวขาน และถูกบรรยายไว้ในตำราโบราณทางการแพทย์ของอินเดีย อียิปต์ และจีน ท่ามกลางหมู่เกาะทะเลแปซิฟิก มะพร้าวถือว่าเป็นอาหารศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการนับถือมากเนื่องจากมีคุณสมบัติในการเยียวยารักษา และเป็นแบบแผนของการรักษาโรคและการบำบัดแบบดั้งเดิม การศึกษาทางวิทยาศาสตร์แบบแผนใหม่นี้ ได้เปิดเผยความลับของพลังการเยียวยารักษาอย่างมหัศจรรย์ของน้ำมันมะพร้าวธรรมชาติ และขณะนี้ น้ำมันมะพร้าวได้ถูกนำมาใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตยา ผลิตภัณฑ์นมสำหรับทารก อาหารเสริมของนักกีฬา และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ถูกจัดให้อยู่รวมในยาบำบัดผู้ป่วยในโรงพยาบาล และแม้กระทั่งการช่วยเรื่องการลดน้ำหนัก แพทย์และนักโภชนาการหลายท่านได้ร่วมกันพิจารณาว่าน้ำมันมะพร้าวเป็นน้ำมันที่ส่งผลดีต่อสุขภาพได้มากที่สุด (Jayawardena, R. R. et. al., 2021)

มันพร้าวสกัดเย็นในตำบลเขาขาวเริ่มต้นจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เมื่อก่อนในชุมชนของเรามีการปลูกมะพร้าวกันอย่างแพร่หลาย แต่ส่วนใหญ่นำไปขายผลดิบให้พ่อค้าคนกลาง จนมีคนในชุมชนเริ่มคิดว่าเราน่าจะเพิ่มมูลค่ามะพร้าวได้มากกว่านี้ จึงได้เรียนรู้วิธีการผลิตมันพร้าวจากรุ่นพ่อแม่ที่เคยทำในครัวเรือน แล้วนำมาประยุกต์กับกระบวนการสมัยใหม่จนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน ความตั้งใจของเรา คือ อยากรักษาชาวบ้านในชุมชนมีรายได้ที่มั่นคง และมะพร้าวเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มากมาย เราจึงคิดว่าการทำผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว เช่น มันพร้าวสกัดเย็น น่าจะเป็นทางเลือกที่ดี นอกจากนี้เรายังอยากให้คนทั่วไปได้รู้จักประโยชน์ของมะพร้าวไทยในรูปแบบที่รักษาคุณค่าทางโภชนาการไว้ครบถ้วน ในช่วงแรกเรายังขาดความรู้เรื่องกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน ต้องไปศึกษาดูงานจากที่อื่นและลองผิดลองถูก อีกทั้งต้องหาตลาดสำหรับจำหน่าย ใช้เวลานานพอสมควร แต่เมื่อเรามีการพัฒนาคุณภาพสินค้าและสร้างเครือข่ายตลาด ก็เริ่มได้รับการยอมรับจากลูกค้าในชุมชนและนอกชุมชน

จุดเริ่มต้นเริ่มมาจากการสังเกตเห็นศักยภาพของวัตถุดิบในชุมชน จึงเริ่มเรียนรู้วิธีการทำมันพร้าวสกัดเย็นที่ยังคงคุณค่าทางธรรมชาติไว้ และพัฒนามาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของเราและมันพร้าวของเราก็มีจุดเด่นโดยการผลิตแบบสกัดเย็นที่ไม่ใช้ความร้อน ไม่เหม็นหืนทำให้ได้น้ำมันที่ใสสะอาดและมีกลิ่นหอมที่เป็นธรรมชาติ และยังคงคุณค่าทางโภชนาการที่ไว้ครบถ้วนและมีกระบวนการที่ต้องพิถีพิถนาใช้วิธีการอบแบบธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมี จึงต้องใช้เวลาหลายวัน แต่ผลลัพธ์ออกมาคุ้มค่าและคนที่รักสุขภาพนิยมใช้ทั้งในการรับประทานและบำรุงผิวพรรณ

ผู้วิจัยต้องการศึกษาและทราบถึงสภาพปัญหาการทำมันพร้าวของ ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะต้องการศึกษาสำรวจสภาพปัญหาของคนในชุมชน จึงได้นำปัญหานี้มาวิเคราะห์ และหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางการปรับตัวด้านการใช้น้ำมันมะพร้าวและเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางที่ผู้เกี่ยวข้อง ได้นำไปปรับใช้ได้และเหมาะสมกับสภาพของสังคมในยุคปัจจุบัน และสามารถสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการสืบทอดทำน้ำมันพร้าวในครัวเรือน กรณีศึกษาครอบครัวเยาวภา คำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดองค์ความรู้การทำมันพร้าวในครัวเรือน กรณีศึกษาครอบครัวเยาวภา คำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้คิดค้นสูตรทำมันพร้าว ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ สมาชิกกลุ่มน้ำมันมะพร้าวบ้านเขาขาว จำนวน 15 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้สนับสนุนการผลิตมันพร้าว ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 6 คน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขาขาว จำนวน 1 คน เจ้าของสวนมะพร้าว จำนวน 2 คน ตัวแทนจำหน่าย จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

2.1 การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและการสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับมันพร้าวเพื่อไปสู่การพัฒนาอาชีพในชุมชน ชุมชนบ้านเขาขาว ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาและการสืบทอดองค์ความรู้มันพร้าวสู่การพัฒนาอาชีพในชุมชน ชุมชนบ้านเขาขาว ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่าง ๆ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างการสัมภาษณ์ที่ต้องการข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง โดยสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ หรือเรียกอีกอย่างว่าการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีจุดมุ่งหมายการสัมภาษณ์ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและการสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับมันพร้าวเพื่อไปสู่การพัฒนาอาชีพในชุมชน ชุมชนบ้านเขาขาว ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 การสังเกตการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้จัดทำวิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำมันพร้าวแต่จะคอยดูแบบห่าง ๆ และจดบันทึกรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการสังเกต และถ่ายรูปเก็บเอาไว้เป็น

หลักฐานในการวิจัยขณะสัมภาษณ์ เป็นการเก็บบันทึกภาพ และความทรงจำ โดยมีจุดมุ่งหมายของการสังเกต คือ สภาพปัญหาและการสืบทอดองค์ประกอบการเรียนรู้การทำนํ้ามันมะพร้าว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเตรียมเก็บงานวิจัย ผู้วิจัยมีการเตรียมตัวในการดำเนินงานการวิจัย โดยการเตรียมเนื้อหาที่จะลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูลของประชาชนในชุมชนบ้านเขาขาว เรียนรู้ในสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อสร้างความพร้อมในการลงพื้นที่จริง สร้างความสะดวก และง่ายต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะศึกษาในการลงพื้นที่

3.2 การเตรียมความพร้อม การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสภาพปัญหาในการทำนํ้ามันมะพร้าว และการสืบทอดองค์ความรู้ของชุมชนบ้านเขาขาว ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาสภาพพื้นที่ และได้มีการลงพื้นที่ด้วยการแต่งกายต้องเหมาะสมกับสถานที่ ในการลงพื้นที่ และการพูดจาสุภาพต่อผู้มีอายุมากกว่าจิตใจต้องพร้อมในการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและใช้กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาและกระบวนการสืบทอดองค์ความรู้การทำนํ้ามันมะพร้าวกรณีศึกษาชุมชนเขาขาว ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จะใช้วิธีการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ หลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์จะนำเอาข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมารวบรวมเรียบเรียงและนำเสนอในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการสืบทอดการทำนํ้ามันมะพร้าวในครัวเรือน กรณีศึกษาครอบครัวศึกษาครอบครัวเยาวภาคำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ปัญหาการปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดสู่คนรุ่นใหม่ พบว่า คนรุ่นใหม่มีความสนใจลดลง เนื่องจากมองว่าเป็นงานหนักและรายได้ไม่แน่นอน อีกทั้งยังขาดสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ทำให้การสืบทอดไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ การอพยพของแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานในเมืองส่งผลให้จำนวนผู้สืบทอดลดลง และ การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูลยังไม่แพร่หลาย ทำให้ภูมิปัญญานี้ไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเยาวชนที่คุ้นเคยกับการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล

1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำการผลิต พบว่า อุปสรรคสำคัญในกระบวนการผลิตนํ้ามันมะพร้าว ได้แก่ การขาดแรงงานที่มีทักษะ ส่งผลให้กระบวนการผลิตใช้เวลานานและไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สภาพอากาศที่แปรปรวน เช่น ภัยแล้งและฝนตกหนัก มีผลต่อคุณภาพของมะพร้าวและนํ้ามันที่ได้ อีกทั้งอุปกรณ์การผลิตยังเป็นแบบดั้งเดิม ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจำหน่าย พบว่า ช่องทางการจำหน่ายยังมีข้อจำกัด ตลาดหลักยังอยู่ในระดับท้องถิ่น การขาดข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคทำให้ไม่สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างเหมาะสม ระบบขนส่งสินค้ายังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้การกระจายสินค้าไปยังตลาดภายนอกเป็นไปอย่างล่าช้า และการตลาดดิจิทัลยังไม่ถูกนำมาใช้เต็มที่ ส่งผลให้ไม่สามารถขยายฐานลูกค้าได้อย่างกว้างขวาง

1.4 ปัญหาการถ่ายทอดวิธีการทำนํ้ามันมะพร้าวหลากหลายช่อง พบว่า ยังคงใช้วิธีดั้งเดิม โดยอาศัยการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชนผ่านการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้คนรุ่นใหม่ที่ไม่มีพื้นฐานอาจรู้สึกว่ายากและไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง การขาดบุคลากรที่มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ความรู้ยังมีข้อจำกัด ทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวาง

2. กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้การทำมันพร้าวในครัวเรือน กรณีศึกษาครอบครัวเยวภา คำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้ พบว่า เกิดขึ้นผ่านการเรียนรู้จากครอบครัว โดยเด็ก และเยาวชนมักได้สัมผัสกับการทำมันพร้าวตั้งแต่ยังเล็ก ผ่านการช่วยงานพื้นฐาน เช่น การปอกมะพร้าว ชูดมะพร้าว และสังเกตการสกัดน้ำมัน เมื่อมีพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการฝึกปฏิบัติจริงภายใต้การดูแลของผู้ที่มีประสบการณ์ มีการรวมกลุ่มเรียนรู้และพัฒนาทักษะร่วมกัน รวมถึงเริ่มมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริม เช่น การบันทึกวิดีโอการผลิตเพื่อนำไปเผยแพร่ในช่องทางออนไลน์

2.2 กระบวนการองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชน พบว่า ยังอยู่ในรูปแบบการบันทึกเป็นเอกสาร และการถ่ายทอดจากผู้สูงอายุ บางครอบครัวเก็บรักษาอุปกรณ์การผลิตแบบดั้งเดิมไว้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การรวมกลุ่มของผู้ผลิตมันพร้าวช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาทักษะร่วมกัน ปัจจุบันเริ่มมีการใช้เทคโนโลยี เช่น การบันทึกข้อมูลเป็นไฟล์ดิจิทัล และการเผยแพร่ความรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

2.3 กระบวนการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพชุมชน พบว่า ต้องอาศัยการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการเรียนรู้ผ่านผู้ที่มีประสบการณ์และการฝึกอบรมภายในชุมชน มีการจัดเวิร์กช็อปเพื่อเพิ่มทักษะการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ การรวมกลุ่มผู้ผลิตช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริม เช่น การสร้างวิดีโอสอนและการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ และมีการทดลองพัฒนาสูตรใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาในการสืบทอดการทำมันพร้าวในครัวเรือน กรณีศึกษาครอบครัวเยวภา คำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ปัญหาการสืบทอดการทำมันพร้าวสู่คนรุ่นใหม่ การสืบทอดองค์ความรู้การทำมันพร้าวไปสู่คนรุ่นใหม่เผชิญกับอุปสรรคหลายด้าน เช่น ความสนใจที่ลดลงของเยาวชน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการขาดช่องทางถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ การสืบทอดภูมิปัญญาต้องเชื่อมโยงกับบริบทปัจจุบัน ซึ่งเห็นว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากไม่มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย ภูมิปัญญาดั้งเดิมอาจเสื่อมถอยและสูญหายไป ผลการวิจัยที่พบว่า คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มละเลยภูมิปัญญาการทำมันพร้าว เนื่องจากมองว่าเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2547) และพบว่า แรงจูงใจ ทักษะคติ ประสบการณ์การทำงานในเกษตร และการประสบปัญหาทรัพยากรเกษตร มีผลต่อความตัดสินใจว่าจะเข้ามาสืบทอดอาชีพเกษตรหรือไม่ รวมทั้งประเด็นปัญหาที่ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สนใจทำเกษตรต่อจากพ่อแม่ (Rayasawath, C. C., 2018)

1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำการผลิต มีอุปสรรคหลายด้าน เช่น ขาดแรงงานที่มีทักษะสภาพอากาศไม่แน่นอน ปัญหาการเข้าถึงตลาดและการขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรฤทธิ์ แดงมา และคณะ ปัญหาการขาดแรงงานที่มีทักษะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตน้ำมันมะพร้าวของชุมชนชาวใต้ และพบว่าแรงงานที่มีทักษะในการผลิตเริ่มลดลง เนื่องจากเยาวชนไม่สนใจอาชีพดั้งเดิม และเลือกไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น การขาดแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญทำให้กระบวนการผลิตต้องพึ่งพาผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและปริมาณการผลิต ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านเขาขาวเผชิญปัญหาการขาดแรงงานที่มีประสบการณ์

โดยเฉพาะในขั้นตอนการคัดเลือกมะพร้าวและการสกัดมันพร้าว ซึ่งต้องอาศัยความรู้และทักษะเฉพาะทาง หากไม่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ปัญหานี้อาจทำให้กระบวนการผลิตในชุมชนลดลงเรื่อย ๆ (วฤทธิ์ แดงมา และคณะ, 2565) และควรแปรรูปมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ประเภทต่าง ๆ ก่อนส่งมอบให้กับลูกค้า เช่น มะพร้าวปอกเปลือกบางส่วน มะพร้าวปอกเปลือกทั้งหมด (ยกเว้นส่วนกลีบดอก) มะพร้าวแกะเปลือก เนื้อมะพร้าว กากมะพร้าว และน้ำมะพร้าวสด ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดในแต่ละพื้นที่ (Junmee, S. S. et. al., 2021)

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจำหน่าย ประสบปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาและอุปสรรคในระบบการผลิต การจำหน่าย และการบริโภคของผู้มีส่วนได้เสียต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนา กานต์ หวานเสร็จ ระบุว่า การทำให้ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแข่งขันได้ในตลาด จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้กลายเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ที่มีมาตรฐานและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูง ผลการวิจัยพบว่า มันพร้าวที่ผลิตโดยชุมชนบ้านเขาขาวยังขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและดึงดูดผู้บริโภคได้ในระดับกว้าง ส่งผลให้ไม่สามารถขยายตลาดได้มากนัก ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นว่า การขาดการพัฒนาเชิงพาณิชย์เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านไม่สามารถแข่งขันกับตลาดทั่วไปได้ (ชนากานต์ หวานเสร็จ, 2558) และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการขาย ด้านบุคลากร ด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ และด้านการบอกต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนอีกด้วย (ณัตตยา เอี่ยมคง, 2565)

1.4 ปัญหาการถ่ายทอดวิธีการทำมันพร้าว เชนิญกับปัญหาหลายประการ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ในการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่ใช้เผยแพร่ยังไม่แพร่หลาย ชาวชนขาดความสนใจ เพราะมองว่าอาชีพนี้ไม่มีความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปนัดดา สัพโส เกี่ยวกับสภาพปัญหาของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำสวน ทำไร่และมีเวลาว่างน้อย ขาดความร่วมมือในชุมชน ขาดงบประมาณ สถานที่ถ่ายทอดความรู้ยังไม่เหมาะสม ขาดการประชาสัมพันธ์ไม่มีเวทีแสดงผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการสนับสนุนด้านการตลาดและพื้นที่ สาธารณะจำหน่ายสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า การทำมันพร้าวยังคงเป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดกันในครัวเรือนเป็นหลัก ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในเชิงวิชาการ ทำให้เยาวชนขาดโอกาสเข้าถึงความรู้นี้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ปนัดดา สัพโส ที่ว่าหากไม่มีการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา การสืบทอดองค์ความรู้จะไม่ต่อเนื่องและอาจสูญหายไป (ปนัดดา สัพโส, 2559) และควรสร้างและพัฒนากลไกตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะช่วยผลักดันให้มีการนำเอาผลงานที่ได้รับจากการวิจัย พัฒนา ออกไปสู่ผู้ใช้ ได้อย่างกว้างขวางมากที่สุดเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (อารยา แสงมหาชัย, 2567)

2. กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้การทำมันพร้าวในครัวเรือน กรณีศึกษากรณีศึกษาครอบครัวเยาวชน คำแหง ชุมชนบ้านเขาขาว หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช หมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้ รูปแบบหลัก ๆ ได้แก่ 1) การถ่ายทอดผ่านครอบครัว และการปฏิบัติจริง 2) การรวมกลุ่มเรียนรู้ และ 3) การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจมาศ สุวรรณวงศ์ และคณะ การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายชุมชนช่วยให้การสืบทอดมีประสิทธิภาพ ศึกษาความสำคัญของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน โดยระบุว่า การรวมกลุ่มของผู้มีความรู้ในท้องถิ่นจะช่วยให้การสืบทอดองค์ความรู้มีระบบระเบียบและต่อเนื่องมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ในชุมชนบ้านเขาขาวมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจมาศ สุวรรณวงศ์ และคณะ ที่ว่า การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายชุมชนสามารถช่วยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสืบทอดไปยังคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เบญจมาศ สุวรรณวงศ์ และคณะ, 2567) และในปัจจุบันมีกระแส

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เราอาจต้านทานหรือขัดขวางได้ คอมพิวเตอร์และแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษามาใช้
งานในเรียนรู้ก็อาจมีลักษณะที่แตกต่างกันไป (ชลิตา เจริญเนตร และคณะ, 2566)

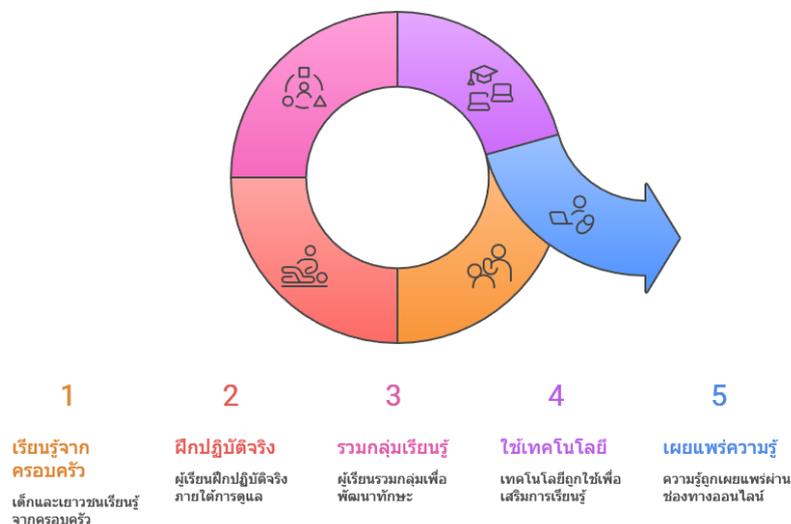
2.2 กระบวนการสะสมองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชน กระบวนการสะสมองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม
ในชุมชนการทำนํ้ามันมะพร้าวชุมชนบ้านเขาขาวมีการสะสมองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำนํ้ามันพร้าวผ่านกระบวนการ
ต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้จากผู้สูงอายุ การบันทึกองค์ความรู้ การถ่ายทอดผ่านครอบครัว และการรวมกลุ่มเรียนรู้
ภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปนัดดา สัพโส บทบาทของสถาบันการศึกษาในการรักษาองค์ความรู้
เน้นว่าการสะสมองค์ความรู้ของชุมชนต้องอาศัยสถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและถ่ายทอด
ความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดทำเอกสารวิชาการ หรือการบันทึกองค์ความรู้ในรูปแบบสื่อดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า การสะสมองค์ความรู้เรื่องการทำนํ้ามันพร้าวยังคงถ่ายทอดกันในวงแคบผ่านครอบครัว
และยังไม่มีบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรหรือดิจิทัลมากนัก ทำให้มีความเสี่ยงที่องค์ความรู้จะสูญหายไปเมื่อไม่มี
ผู้สืบทอด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปนัดดา สัพโส ที่ชี้ว่าการไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบเป็น
อุปสรรคสำคัญต่อการสืบทอดองค์ความรู้ (ปนัดดา สัพโส, 2559)

2.3 กระบวนการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพชุมชน กระบวนการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพชุมชน
มีหลากหลายวิธี อาศัยการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกันในกลุ่มชุมชน และ
การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปนัดดา สัพโส แนวทางการถ่ายทอด
ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เสนอว่าสถาบันการศึกษาสามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
ของชุมชน โดยการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้เกิดการต่อยอดและ
ปรับตัวให้เข้ากับยุคปัจจุบัน (ปนัดดา สัพโส, 2559) กระบวนการเรียนรู้อยู่ในวงจำกัด เนื่องจากการถ่ายทอด
องค์ความรู้มักเกิดขึ้นในครัวเรือนหรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดเล็ก แต่ยังไม่มีความร่วมมืออย่างชัดเจนกับ
สถาบันการศึกษา หากมีการบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันการศึกษา เช่น การเปิดอบรมเชิงปฏิบัติการ
หรือให้เยาวชนเข้าร่วมกระบวนการผลิต จะช่วยพัฒนาศักยภาพชุมชนในระยะยาวการพัฒนาหน่วยที่เป็นฐาน
สู่ความเข้มแข็งก็คือ หมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยที่ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตน
และช่วยแก้ไขได้ตรงตามจุดความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกในแต่ละท้องถิ่นมากกว่าที่จะกำหนดนโยบาย
มาจากระดับบนที่บางครั้งอาจมองสภาพปัญหาที่คลาดเคลื่อน (สุदारัตน์ รอดบุญสง และโสวัตรี ณ ถลาง, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

วงจรการสืบทอดการทำนํ้าพร้าว

ภาพที่ 1 วงจรการสืบทอดการทำนํ้าพร้าว

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ พบว่า การสืบทอดการทำมันพร้าวเผชิญปัญหาการขาดคนรุ่นใหม่ สืบทอดและกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมที่ต้นทุนแรงงานสูงและตลาดจำกัด จึงควรเร่งปรับตัวด้วยการนำเทคโนโลยี และเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนามาตรฐานสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ เพื่อรุกตลาดออนไลน์และขยายฐานลูกค้า โดยชุมชนต้องร่วมมือกันสร้างเครือข่ายเรียนรู้และWorkshopเพื่อดึงดูดเยาวชน ขณะที่ภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนงบประมาณ การฝึกอบรม และนโยบายรับรองคุณภาพสินค้าท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โดยในอนาคตควรมีการวิจัยเชิงลึกด้านพฤติกรรมผู้บริโภค และฐานข้อมูลจากพื้นที่อื่นเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- ชนากานต์ หวานเสรีจ. (2558). ปัญหาและอุปสรรคในระบบการผลิต การจำหน่าย และการบริโภคของผู้มีส่วนได้เสีย ต่อผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรอินทรีย์ : กรณีศึกษา มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร. ใน สารนิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเกษตรอินทรีย์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลิตา เจริญเนตร และคณะ. (2566). การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีผ่านสื่อการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโนนมาลัย ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอคูเมือง จังหวัด บุรีรัมย์. วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 7(1), 77-84.
- ณัตตยา เอี่ยมคง. (2565). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชน ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร, 7(1), 9-20.
- เบญจมาศ สุวรรณวงศ์ และคณะ. (2567). การจัดการมรดกวัฒนธรรมสร้างสรรค์พื้นที่เมืองโคราชเพื่อยกระดับ เศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารพุทธศาสตร์มจร อุบลราชธานี, 6(3), 1609-1624.
- ปนัดดา สัพโส. (2559). แนวทางการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของ ชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/vaYk2>
- วฤทธิ์ แดงมา และคณะ. (2565). การศึกษาเรื่อง ศูนย์การเรียนรู้ การทำสกัดน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น อำเภอ ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน, 2(1), 42-51.
- สุภารัตน์ รอดบุญส่ง และโสวัตรี ณ ถลาง. (2561). กระบวนการวิจัยของชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพและ เครือข่ายตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 7(1), 573-600.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2547). ระบบการเกษตรแบบไร้หมุนเวียน : สถานภาพและความเปลี่ยนแปลง. ใน รายงาน การวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารยา แสงมหาชัย. (2567). การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี. วารสารวไลย อลงกรณ์ปริทัศน์, 14(2), 265-282.
- Jayawardena, R. R. et. al. (2021). Health effects of coconut oil: Summary of evidence from systematic reviews and meta-analysis of interventional studies. Retrieved December 22, 2025, from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33689936/>
- Junmee, S. S. et. al. (2021). The Study of Supply Chain Model of Coconut Production In Prachuap Khiri Khan, Chumphon and Surat Thani Provinces. Agricultural Academic Journal, 43(3), 202-214.
- Rayasawath, C. C. (2018). Factors Affecting the Household Succession in Agricultural Occupation in Nakhon Ratchasima Province, Thailand. Retrieved December 22, 2025, from <https://doi.org/10.3390/agriculture8070109>